

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Voortgang warmtetransitie
Portefeuillehouder	-	A. Schuurman (wethouder)
Domein	-	Ruimte
Contactpersoon	-	Anthony Voets
Contactgegevens	-	a.voets@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van
Behandeling in raadsvergadering van

12 november 2024
2 december 2024

Kernboodschap:

Het college wil uw raad vanaf heden jaarlijks een update geven van de ontwikkelingen rondom de voortgang van de warmtetransitie.

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van de ontwikkelingen rondom de voortgang van de warmtetransitie.

Toelichting

Sinds de vaststelling van de Transitievisie Warmte door uw raad in 2021 zijn er diverse uitvoeringswerkzaamheden gestart.

De volgende beleidsontwikkelingen, projecten en instrumenten brengen we voor het voetlicht:

- Buurtgesprekken met Dalfsen Centrum, Polhaar, Pleijendal, Westerbouwlanden en Ruitenveen
- Nieuwe buurtgesprekken
- Kadernota buurtgesprekken
- Regeling Aanpak Energiearmoede
- Regeling Lokale Isolatie Aanpak
- Energieadviseur en energiecoach
- Communicatiestrategie
- Onderzoek opstellen Soorten Management Plan
- Ontwikkelingen wetgeving Warmtetransitie
- Opstellen warmteprogramma 2026-2030

Een samenhangende periodieke rapportage over de voortgang ontbrak tot op heden. Met deze memo geven we daar voor het eerst invulling aan.

Lopende buurtgesprekken

De gesprekken met de buurten Polhaar en Dalfsen Centrum over aardgasvrij wonen en werken lopen sinds april 2022.

Dalfsen Centrum

De gesprekken met de buurt Dalfsen Centrum zijn in overleg met de bewoners vooralsnog opgeschort. De belangstelling bij bijeenkomsten is beperkt en de buurt kenmerkt zich door een grote verscheidenheid in bouwjaren (1400-2020) en doelgroepen (eigenaren, sociale en particuliere huurders, winkeliers, VvE's, monumenten). Dalfsen Centrum is daarnaast door Enexis van de lijst met urgente buurten gehaald. De planning was versterking van het elektriciteitsnet in 2028, maar dat is nu verlaat.

We blijven actief in Dalfsen Centrum, en verkennen de mogelijkheden voor een doelgroepen aanpak (monumenten en VvE's), zonder de schaal van de buurt daarbij uit het oog te verliezen bij warmtealternatieven.

Polhaar, Pleijendal en Westerbouwlanden

Sinds februari 2024 zijn er gesprekken gestart met de buurten Pleijendal en Westerbouwlanden. Aanleiding is de aankondiging van Enexis dat het elektriciteitsnet in deze buurten in 2025 wordt versterkt.

In juni 2024 is onderzoek uitgevoerd naar een aantal kansrijke aardgasvrij warmtealternatieven voor de buurten Polhaar, Pleijendal en Westerbouwlanden. De uitkomsten zijn in september 2024 gedeeld met de bewoners.

Ruitenveen

Naast gesprekken met de buurten Pleijendal en Westerbouwlanden startte in februari 2024 ook het gesprek met het buitengebied Ruitenveen. Aanleiding is eveneens de aankondiging van Enexis dat het elektriciteitsnet in deze buurten in 2025 wordt versterkt.

In het buitengebied zijn de mogelijkheden voor collectieve duurzame elektrische warmtesystemen beperkt. Er loopt wel een onderzoek naar de mogelijkheden van de collectieve opwekking van biogas in onze gemeente. De uitkomsten zijn relevant voor mogelijke aardgasvrije warmtetechnieken (biogas kan worden omgezet naar groen gas) die mogelijk zijn in de buurt Ruitenveen. Bewoners zijn in september 2024 geïnformeerd over dit lopend onderzoek.

Mijlpalen buurtgesprekken

Voor de buurten Polhaar, Pleijendal, Westerbouwlanden en Ruitenveen verwachten we eind 2024 een concept Wijkuitvoeringsplan (WUP) op te stellen. In een WUP wordt het perspectief en tijdlijn voor inwoners geschetst naar aardgasvrije buurten.

Doel van een WUP is te komen tot één voorkeursalternatief voor inwoners, waarvoor we een aanbod voorbereiden. Inwoners behouden echter de vrije keus voor een alternatieve duurzame warmtetechniek, met de wettelijk beschikbare opt-out voor de voorkeurstechniek.

Nieuwe buurtgesprekken

De eerstvolgende buurt waar Enexis start met de versterking van het elektriciteitsnetwerk is Hoonhorst Kern in 2026. Er lopen gesprekken met Plaatselijk Belang Hoonhorst om de wijze van samenwerking vast te leggen.

In mei 2025 komt de nieuwste versie van de planning van Enexis beschikbaar.

Kadernota buurtgesprekken

De buurtgesprekken met Polhaar, Pleijendal, Westerbouwlanden en Ruitenveen leiden eind 2025 tot een Wijkuitvoeringsplan.

Gelijktijdig vindt begin 2025 een evaluatie plaats van het participatieproces. Met de informatie uit de evaluatie willen we eenduidiger proces opstellen voor toekomstige buurtgesprekken.

Uitgangspunt van het nieuwe proces is om meer in te zetten op co-creatie met bewoners. Dat kan binnen en buiten de gemeentelijke organisatie invloed hebben op bestaande werkwijzen. Eind 2025 leggen we de kadernota voor aan uw raad waarbij dit ook een onderdeel zal zijn.

Regeling aanpak energiearmoede (RAE)

Sinds oktober 2022 voeren we de Specifieke Uitkering (SPUK) Aanpak Energiearmoede uit met een totaal budget van € 551.350 ter beschikking gesteld door het Rijk.

Omdat sprake is van een ontzorgingstraject hebben opgezet zijn er naast kosten voor uitvoering ook kosten voor onderzoek, die we vergoeden voor inwoners.

De basis van de regeling is het isoleren van de woningen van woningeigenaren, en als dat niet kan het verduurzamen van de verwarmingsinstallatie. Aanvullend is een witgoedregeling beschikbaar waar woningeigenaren en huurders gebruik van kunnen maken.

Totaal is vanaf 2023 € 209.350 besteedt aan besparingsmaatregelen bij 111 huishoudens sinds de start van de regeling.

De regeling had een looptijd tot 31 december 2025 en resterend budget moet worden teruggestort naar de Rijksoverheid. Op 5 november 2024 meldde het Rijk dat de uitvoering van de Regeling is verlengd tot eind 2027.

Cruciaal voor het besteden van de gelden is het bereiken van de doelgroep. Met ondersteuning van domein Samenleving en het voorveld vindt begin 2025 een laatste evaluatie plaats om de doelgroep beter te identificeren, bereiken en ondersteunen in de komende drie jaren.

Het resterend budget is € 342.000.

Regeling lokale aanpak isolatie (RLAI)

In 2023 heeft de gemeente gebruik gemaakt van de middelen van de SPUK Lokale Aanpak Isolatie (LAI), met een budget van € 855.480 ter beschikking gesteld door het Rijk.

De regeling heeft tot doel het ondersteunen van de verduurzaming van woningen met een energielabel D, E, F en G én een WOZ-waarde gelegen onder de € 392.000 (gemiddelde gemeente Dalfsen, 2023).

In 2023 hebben we een doelgroepen analyse gedaan en de doelgroep zo gericht mogelijk aangeschreven. Daarnaast heeft algemene communicatie plaatsgevonden over de regeling.

Jaarlijks leggen we in maart en september verantwoording af aan het Rijk over de besteding. In september 2024 hebben we 38 aanvragen toegekend, met een totale besteding van € 25.200.

Het beperkte gebruik is te relateren aan de lage communicatiegraad die is gekozen. Vanwege beperkingen op het opschalen van isolatieaanpakken in relatie tot de Wet Natuurbescherming (zie: *onderzoek opzet Soorten Management Plan*) is gekozen voor een beperkte communicatiestrategie op dit moment.

In september 2024 is de tweede tranche van de SPUK LAI aangevraagd (budget € 1.212.431). Na de (verwachte) toekenning van dit budget evalueren we de lopende regeling en passen deze aan. In de tweede tranche is namelijk een deel van het budget specifiek gereserveerd voor Verenigingen van Eigenaren, natuurvriendelijk isoleren en kan een uitbreiding van de 'doe-het-zelf-regeling' worden gedaan. We overleggen nadrukkelijk met onze buurgemeenten om te komen tot een verbeterd plan.

Het vernieuwde projectplan zal begin 2025 worden voorgelegd aan het college en informerend naar uw raad worden verzonden.

De looptijd van de regeling is tot 31 december 2026 (tranche 1) en 31 december 2027 (tranche 2).

Energieadvies en energiecoach

In het coalitieakkoord is gesproken over het belang van de inzet van energiecoaches. Daarnaast is er een energieadviseur beschikbaar voor inwoners sinds een aantal jaren.

Er is een energieadviseur voor het isoleren en verduurzamen van de verwarmingsinstallatie. In 2024 is er nu al 150 keer gebruik gemaakt van de adviseur ten opzichte van 141 aanvragen in 2023.

Sinds begin 2024 is er een energiecoach, die bewoners helpt bij klein besparende maatregelen en uitleg geeft over comfortabel en gezond wonen. Voor inwoners zijn de adviseur en coach gratis. De energiecoach is met name ingezet in de uitvoering van de Regeling Aanpak Energiearmoede, en zal in 2025 breder worden aangeboden aan inwoners.

Naast de gemeentelijke energiecoach hebben de Dorpen van Morgen ook vrijwillige energiecoaches, waarmee we samenwerken. De bezoekersaantallen van de DvM coaches zijn niet bekend op het moment van schrijven.

Communicatiestrategie

Communicatie is een zeer belangrijk onderdeel voor de warmtetransitie. Onze rol is het bieden van perspectief voor inwoners is en het leveren van betrouwbare informatie.

Eind 2024 verwachten we de inrichting van de gemeentelijke website op orde te hebben. Daarna kan een bredere inzet van communicatie (campagnes en activiteiten) naar inwoners over de mogelijkheden tot verduurzamen worden gestart.

De zichtbaarheid naar inwoners vergroten we aanzienlijk in 2025 om helderheid te verschaffen over energiebesparing en het handelingsperspectief naar aardgasvrij wonen.

Onderzoek opstellen Soorten Management Plan

De gemeente onderzoekt op dit moment samen met de gemeenten Zwartewaterland, Staphorst, Raalte, Ommen, Hardenberg en Olst-Wijhe wat de processtappen en kosten zijn van het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP). Dit plan is een mogelijke oplossing voor de impasse in het versnellen van het isoleren van woningen op grond van de Wet Natuurbescherming.

Door de aanwezigheid van beschermde diersoorten, waarvan de vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen de meest significante diersoorten zijn, dient ecologisch onderzoek plaats te vinden, voorafgaand aan de isolatie van met name spouwmuren en daken.

Mede door de hoge kosten van onderzoek voor inwoners en de lange doorlooptijd van ecologisch onderzoek (2 jaar) is gezocht naar een alternatief systeem om het isoleren van woningen te vergemakkelijken, met behoud van biodiversiteit.

Met een Soorten Management Plan neemt de gemeente het ecologisch onderzoek voor haar rekening voor de kernen in de gemeente (Nieuwleusen, Oudleusen, Ankum, Dalfsen, Hoonhorst en Lemelerveld) Inwoners kunnen daarna in specifieke perioden in een jaar isolatiemaatregelen laten uitvoeren door een daartoe erkend bedrijf.

Vooruitlopend op het SMP is er een tijdelijk landelijke regeling "Natuurvriendelijk Isoleren", waarbij gemeenten onder voorwaarden 6% van de woningen in de genoemde kernen mag laten isoleren door inwoners. Daarna wordt dat percentage verhoogd naar 10% bij de aanvraag van het pre-SMP (fase waarin ecologische bureaustudie wordt onderzocht door middel van ecologisch veldwerk).

Eén van de voorwaarden is het plaatsen van 33 kraamverblijven voor vleermuizen in de zes kernen (circa 5 kasten per kern). Deze maatregel dient uitgevoerd te zijn voor 15 februari 2025, teneinde gebruik te kunnen maken van de landelijke regeling.

Oplevering van het plan van aanpak met kostenraming is gepland voor december 2024, waarna we het college en uw raad informeren over de mogelijke vervolgstappen.

De aanschaf en plaatsing van 33 kraamverblijven wordt versneld onderzocht, in nauwe samenwerking met team Biodiversiteit. Uitgangspunt is om deze maatregelen 'no regret' te maken in relatie tot zowel een toekomstig SMP als biodiversiteitsbeleid.

Ontwikkelingen Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en Wet collectieve warmte (Wcw)

Twee belangrijke wetten die de gemeente instrumenten bieden in het voeren van regie over de warmtetransitie zijn in behandeling in het parlement, zonder concrete planning voor inwerkingtreding.

De Wgiw verplicht de gemeente tot het opstellen van warmteprogramma's met daarin de beleidskeuzes over de wijze van uitvoering en planning van de lokale warmtetransitie. Tegelijk biedt het mogelijkheden buurten eerder dan 2050 van het aardgas te halen, met een niet-verplichte aanwijsbevoegdheid.

De Wcw beschrijft de inspanning voor gemeente bij de toepassing van collectieve aardgasvrije warmtevoorzieningen zoals een warmtenet. Daarvoor is publiek eigendom van 51% vereist. Om een collectieve voorziening te kunnen toepassen in de buurtaanpakken is een entiteit nodig, die het publiek eigendom kan waarborgen.

We informeren het college en uw raad als inwerkingtreding van de wetgeving definitief is.

Opstellen Warmteprogramma 2026-2030

Voortvloeiend uit de Wgiw ontstaat de verplichting voor gemeente tot het opstellen van een warmteprogramma uiterlijk 31 december 2025.

Er is een eerste warmteprogramma opgesteld om een begin te maken met het concretiseren van de beleidsopgave en uitvoering van de Transitievisie Warmte. Gedurende de buurtgesprekken zijn veel vragen gesteld over de noodzakelijke stappen op te komen tot een aardgasvrije gemeente. Deze vragen zijn beantwoord in dit eerste warmteprogramma en worden half november 2024 publiek gedeeld.

In 2025 herijken we het programma en conformeren het aan de wettelijke eisen gesteld in de Wgiw en het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw). Het college stelt het warmteprogramma vast, waarbij uw raad wordt geïnformeerd.

Financiën:

Met het opstellen van het warmteprogramma 2026-2030 gaan we meerjarenbegrotingen opstellen, om duurzaam financieel beleid te kunnen voeren.

De kosten voor het plaatsen van 33 kraamverblijven (eerste raming € 25.000) worden vergoed uit het beschikbare Duurzaamheidsbudget.

Communicatie:

Ieder buurtgesprek, regeling en instrument heeft een eigen communicatieaanpak.

Vervolg:

De volgende update is gepland in oktober 2025.

Bijlagen:

Geen

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
Rikus Jager

de gemeentesecretaris
Henry van der Woude